

**ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΕΥΡΗΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΩΝ
ΔΙΑΔΡΑΣΤΙΚΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ–
ΕΙΣΗΓΗΤΩΝ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ:
«Από τη Διαμάχη για το Κεφάλαιο του 1960 στην Ελλάδα της *Virtual*
Πτώχευσης του 2010»***

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ, Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Μέλος της Οργανωτικής Επιτροπής του Συνεδρίου, ria_dimi@hotmail.com

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΖΑΦΕΙΡΟΠΟΥΛΟΥ, Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Μέλος της Οργανωτικής Επιτροπής του Συνεδρίου, anastasia_zaf@yahoo.gr

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ ΠΑΠΑΠΟΝΤΙΚΟΥ, Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Μέλος της Οργανωτικής Επιτροπής του Συνεδρίου, stpapapontikou@gmail.com

ΣΤΑΜΑΤΗΣ ΣΚΟΥΡΤΗΣ, Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Μέλος της Οργανωτικής Επιτροπής του Συνεδρίου, stam183036@gmail.com

1. Εισαγωγή

Στο πλαίσιο της προετοιμασίας του συνεδρίου: «Από τη Διαμάχη για το Κεφάλαιο του 1960 στην Ελλάδα της *Virtual* Πτώχευσης του 2010», το οποίο διοργανώθηκε από την Ομάδα Μελέτης Στραφαιάνων Οικονομικών (ΟΜΣΟ)/*Study Group on Sraffian Economics (SGSE)*¹ και το ΠΜΣ στην Οικονομική Επιστήμη του Τμήματος Δημόσιας Διοίκησης, στις 11 & 12 Απριλίου 2019, στο Πάντειο Πανεπιστήμιο, η Οργανωτική Επιτροπή του Συνεδρίου, η οποία αποτελείται μόνο από φοιτήτριες/φοιτητές, συντάξε και διένειμε τα ερωτηματολόγια διαδραστικής επικοινωνίας συμμετεχόντων–εισηγητών, προκειμένου να γνωστοποιηθούν στους εισηγητές τα ενδιαφέροντα και οι προβληματισμοί των φοιτητών όσον αφορά στην οικονομική επιστήμη και την ελληνική οικονομία. Ακολούθως παρουσιάζονται ορισμένα από τα ευρήματα των εν λόγω ερωτηματολογίων και, εν συνεχεία, επιχειρείται μία σύνδεση με το Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης και το Πρόγραμμα Σπουδών του. Ευχαριστούμε θερμά την ΟΜΣΟ και ιδιαιτέρως τον Διευθυντή της, Καθηγητή Πολιτικής Οικονομίας του Τμήματος Δημόσιας Διοίκησης του Παντείου Πανεπιστημίου Θεόδωρο Μαριόλη, για την ευκαιρία που μας δόθηκε να παρουσιάσουμε τους προβληματισμούς και τα επιστημονικά ενδιαφέροντα των συναδέλφων μας στο παρόν Συνέδριο. Επίσης, ευχαριστούμε όλους τους καθηγητές του Τμήματος Δημόσιας Διοίκησης που συνέβαλαν στη συγκέντρωση του απαιτούμενου δείγματος.

* Το παρόν κείμενο παρουσιάστηκε, από τις/τους συγγραφείς του, στην Ενότητα «Στρογγυλό Τραπέζι. Παρουσίαση και Ανοικτή Συζήτηση των Ευρημάτων Διαδραστικής Επικοινωνίας» του εν λόγω Συνεδρίου.

¹ Για την ΟΜΣΟ και το σύνολο των υλικών του Συνεδρίου: <https://sgse-greece.weebly.com/>

Η Οργανωτική Επιτροπή μοίρασε τρακόσια εξήντα (360) ερωτηματολόγια, από τα οποία συγκέντρωσε και επεξεργάστηκε τα διακόσια ογδόντα τέσσερα (284), εννιά (9) εκ των οποίων ήταν άκυρα. Το δείγμα μας αποτελείται από προπτυχιακούς φοιτητές όλων των ετών του Τμήματος Δημόσιας Διοίκησης, καθώς και από τους μεταπτυχιακούς φοιτητές του ΠΜΣ στην Οικονομική Επιστήμη. Ως εκ τούτου, το δείγμα μας είναι μάλλον αντιπροσωπευτικό και, έτσι, μας οδηγεί σε ασφαλή συμπεράσματα.

Πίνακας 1. Τα στοιχεία της ανάλυσης

Σύνολο διανεμηθέντων ερωτηματολογίων	360
Σύνολο συλλεγμένων ερωτηματολογίων	284
Σύνολο εγκύρων ερωτηματολογίων	275

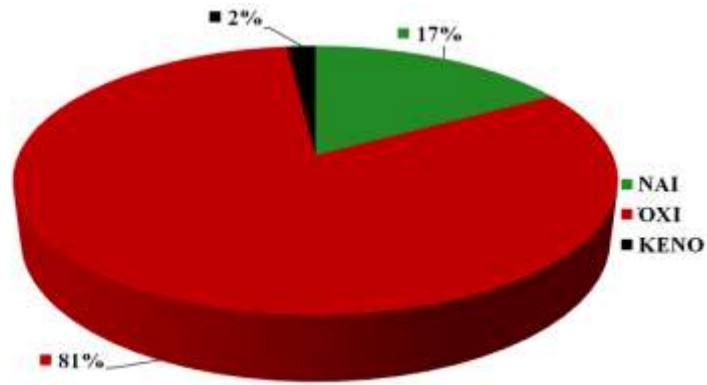
Σημείωση: Τα στοιχεία της ανάλυσης προέκυψαν από την πρωτογενή έρευνα της Οργανωτικής Επιτροπής, η οποία ήταν υπεύθυνη για τη σύνταξη του ερωτηματολογίου, τη διανομή, την επεξεργασία, και την εξαγωγή συμπερασμάτων.

Το ερωτηματολόγιο αποτελείται από δεκατρείς (13) ερωτήσεις τις οποίες κατηγοριοποιήσαμε σε τέσσερις (4) θεματικές ενότητες. Η πρώτη ενότητα αφορά στον Piero Sraffa και την ΟΜΣΟ, η δεύτερη στη θεματική του Συνεδρίου και το Συνέδριο, η τρίτη θεματική ενότητα αφορά στις απόψεις των φοιτητών για την οικονομική επιστήμη και την ελληνική οικονομία, και η τέταρτη ενότητα αποτελεί μία παρουσίαση των προβληματισμών των φοιτητών. Τέλος, επιχειρείται μία σύνδεση των προβληματισμών των φοιτητών με το Τμήμα μας.

2. Πρώτη Ενότητα Ερωτηματολογίου: Ο Piero Sraffa & η ΟΜΣΟ

Ερώτηση 1: *Γνωρίζετε ότι ο Piero Sraffa είναι ο επικεφαλής της τελευταίας επιστημονικής επανάστασης στην Πολιτική Οικονομία;*

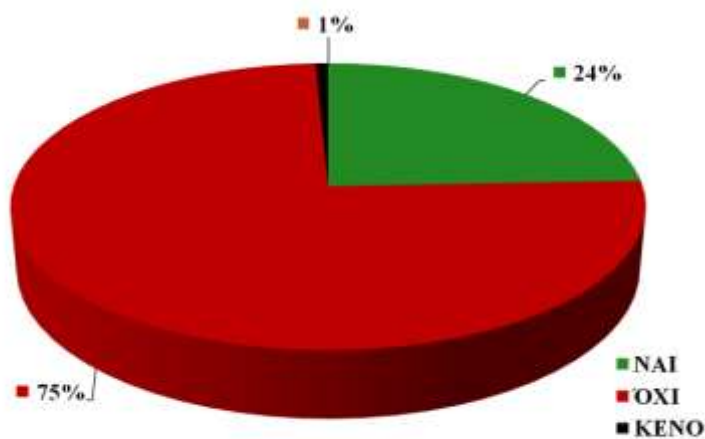
Σε αυτή την ερώτηση, μόλις το 17% των φοιτητών απάντησε θετικά, ενώ το 81% δεν γνώριζε κάτι για τον Piero Sraffa και το έργο του.

Διάγραμμα 1. Αποτελέσματα δείγματος 1^{ης} ερώτησης

Ερώτηση 2: Γνωρίζετε ότι τα Σραφφαϊανά Οικονομικά αποτελούν μία σύγχρονη προσέγγιση στην Οικονομική Επιστήμη;

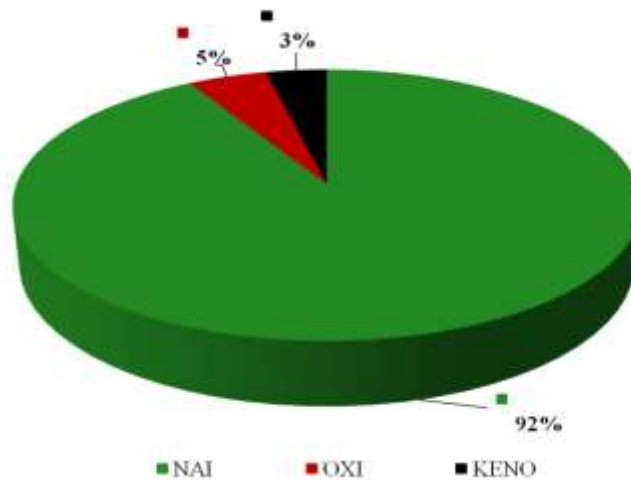
Σε αυτή την ερώτηση, μόλις το ¼ των φοιτητών είχε ακούσει για τα Σραφφαϊανά Οικονομικά, ενώ οι υπόλοιποι φοιτητές δεν τα γνώριζαν.

Διάγραμμα 2. Αποτελέσματα δείγματος 2^{ης} ερώτησης

Ερώτηση 3: Από το 2006 λειτουργεί στο Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης του Παντείου Πανεπιστημίου η Ομάδα Μελέτης Σραφφαϊανών Οικονομικών, η οποία αποτελείται από καθηγητές, μεταπτυχιακούς φοιτητές, οικονομολόγους, και μηχανικούς, είναι κατά τη γνώμη σας, μία θετική και σημαντική εξέλιξη για το Τμήμα;

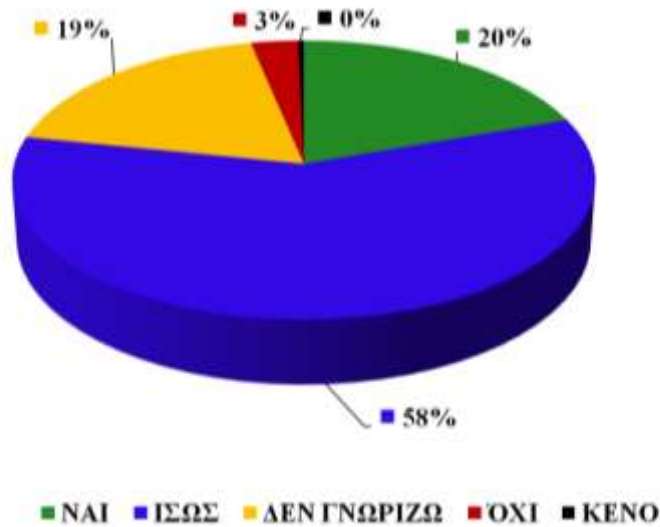
Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι η συντριπτική πλειοψηφία, δηλαδή το 92% των φοιτητών, θεωρεί ότι η δημιουργία και η λειτουργία τέτοιων ομάδων μελέτης στα Πανεπιστήμια συμβάλλει στη θετική τους εξέλιξη. Συγκεκριμένα, από τους προβληματισμούς των φοιτητών καταλάβαμε ότι κρίνουν πως αναβαθμίζει το Τμήμα και τονώνει την εξωστρέφειά του. Επιπροσθέτως, θεωρούν ότι προάγει την επιστημονική έρευνα, υπερβαίνει τη διδασκαλία των παραδοσιακών οικονομικών, και σύμφωνα με ορισμένους φοιτητές κινητοποιεί και εμπνέει τους νέους.

Διάγραμμα 3. Αποτελέσματα δείγματος 3^{ης} ερώτησης

Ερώτηση 4: *Η Ομάδα Μελέτης Στραφραϊανών Οικονομικών έχει αναπτύξει και εφαρμόσει ένα πρωτότυπο Σύστημα Διάγνωσης–Προτάσεων Οικονομικής Πολιτικής το οποίο περιλαμβάνει, σήμερα, περί τους 150.000 κλαδικούς δείκτες. Πιστεύετε ότι τα αποτελέσματα αυτά μπορούν να συμβάλλουν στο σχεδιασμό της Οικονομικής Πολιτικής της Ελλάδας;*

Το 58% των απαντήσεων πιστεύει ότι αυτοί οι κλαδικοί δείκτες ενδέχεται να έχουν θετική συμβολή στην Ελληνική Οικονομία. Παρόλο που η Ομάδα Μελέτης Στραφραϊανών Οικονομικών δεν ήταν γνωστή στους φοιτητές, το 20% απάντησε θετικά στην ερώτηση.

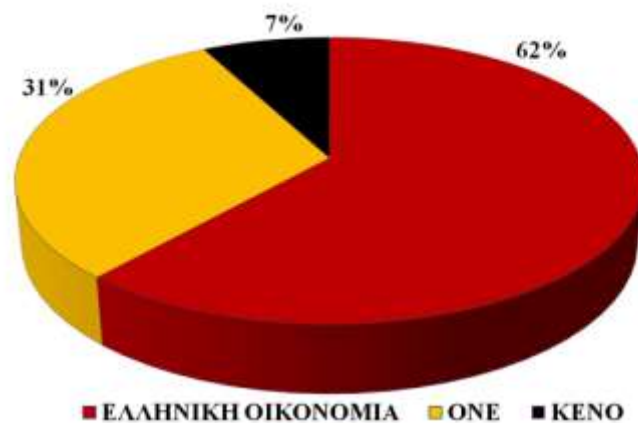

Διάγραμμα 4. Αποτελέσματα δείγματος 4^{ης} ερώτησης

3. Δεύτερη Ενότητα Ερωτηματολογίου: Η Θεματική του Συνεδρίου & το Συνέδριο

Ερώτηση 5: *Ενδιαφέρεστε να μάθετε για την ελληνική οικονομία ή για άλλες χώρες-μέλη της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (ΟΝΕ);*

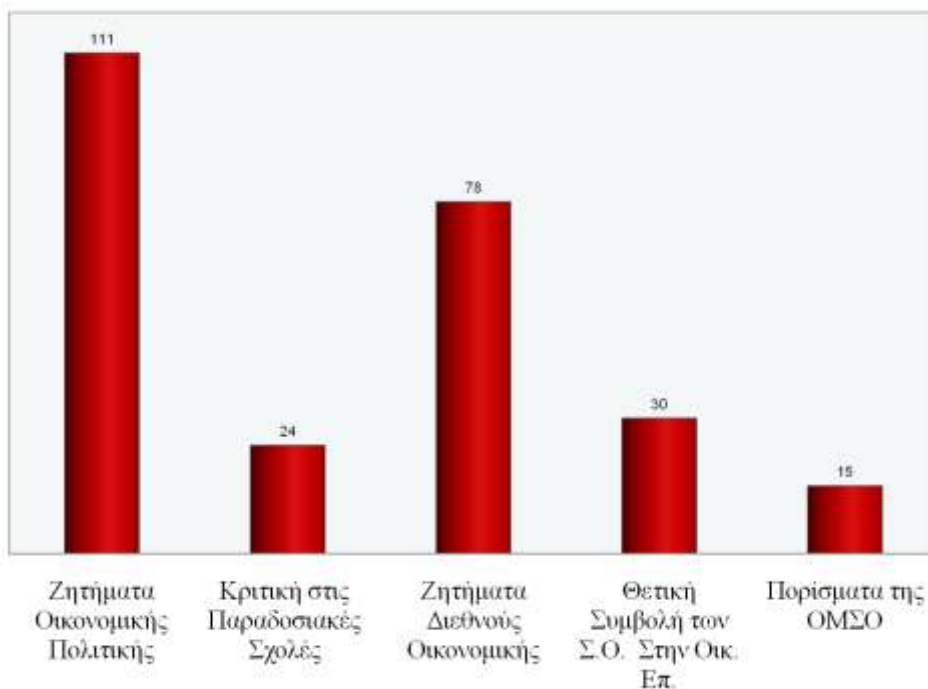
Όπως βλέπετε από το σχετικό διάγραμμα, το 62% έδειξε μεγάλο ζήλο για τα ζητήματα που απασχολούν την ελληνική οικονομία. Βέβαια, το 31% ενδιαφέρθηκε για τα ζητήματα της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης.

Διάγραμμα 5. Αποτελέσματα δείγματος 5^{ης} ερώτησης

Ερώτηση 6: Αριθμήστε τις παρακάτω επιλογές ανάλογα με τις προτιμήσεις σας από το 1 (με ενδιαφέρει περισσότερο) μέχρι το 5 (με ενδιαφέρει λιγότερο).

Σε αυτήν την ερώτηση οι φοιτητές κλήθηκαν να διαβαθμίσουν τις προτιμήσεις τους σχετικά με τις θεματικές του Συνεδρίου. Ως πρώτη επιλογή των φοιτητών αναδείχθηκαν τα Ζητήματα Οικονομικής Πολιτικής, ως δεύτερη η Διεθνής Οικονομική. Ως τρίτη επιλογή, οι φοιτητές εξέφρασαν την προτίμησή τους στη Θετική Συμβολή των Στραφαιϊανών Οικονομικών στην Οικονομική Επιστήμη, ως τέταρτη επιλογή στην Κριτική στις Παραδοσιακές Σχολές της Πολιτικής Οικονομίας και, τέλος, πέμπτη επιλογή ήταν τα Πορίσματα της ΟΜΣΟ.

Διάγραμμα 6. Αποτελέσματα δείγματος 6^{ης} ερώτησης

Ερώτηση 7: Προτιμάτε να παρουσιασθούν, θεωρητικά μοντέλα και συμπεράσματα, εμπειρικά δεδομένα και εφαρμογές ή συνδυασμός των παραπάνω;

Όπως προκύπτει από το διάγραμμα, οι φοιτητές επιθυμούσαν να ακούσουν στο Συνέδριο ένα συνδυασμό τόσο θεωρητικών μοντέλων και συμπερασμάτων όσο

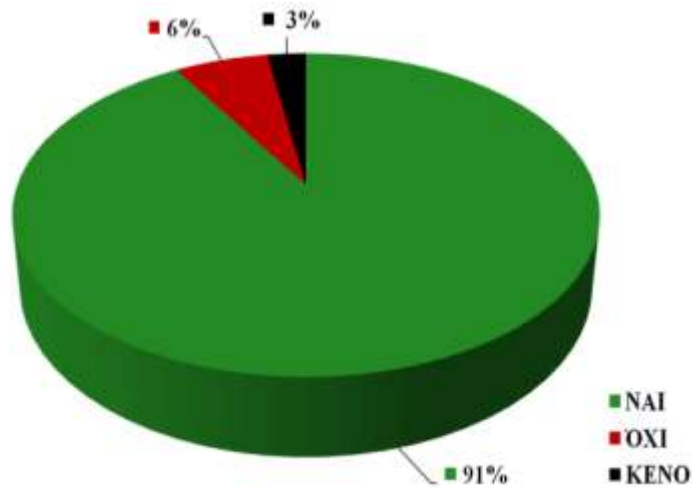
και εμπειρικών δεδομένων και εφαρμογών. Ο συνδυασμός των παραπάνω αναδείχθηκε σε ποσοστό 72%.

Διάγραμμα 7. Αποτελέσματα δείγματος 7^{ης} ερώτησης

Ερώτηση 8: *Η παρακολούθηση ενός κατεξοχήν οικονομικού συνεδρίου είναι απαραίτητη για επιστήμονες άλλων κλάδων πέραν από τους οικονομολόγους;*

Το 91% των φοιτητών κρίνει ότι ένα οικονομικό συνέδριο δεν αφορά μόνο οικονομολόγους, διότι υπάρχει αρκετά έντονη αλληλεπίδραση μεταξύ των επιστημονικών κλάδων. Εν πολλοίς, τα οικονομικά αποτελούν μία πρωτίστως κοινωνική επιστήμη, καθώς περιγράφουν την κοινωνία μας υπό το πρίσμα της οικονομικής επιστήμης. Αυτό γίνεται αντιληπτό από το γεγονός ότι μόνο το 6% υποστηρίζει το αντίθετο.

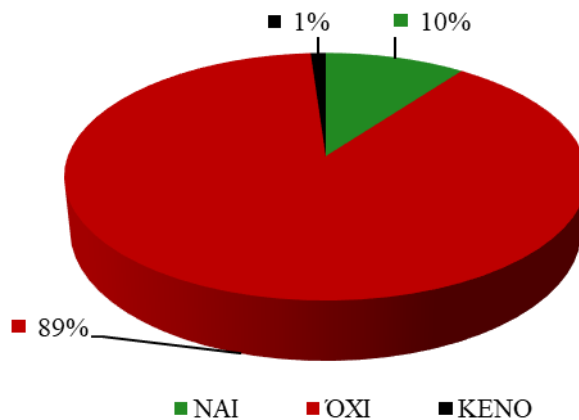

Διάγραμμα 8. Αποτελέσματα δείγματος 8^{ης} ερώτησης

4. Τρίτη Ενότητα Ερωτηματολογίου: Οι Απόψεις των Φοιτητών για την Οικονομική Επιστήμη & την Ελληνική Οικονομία

Ερώτηση 9: Από πολλούς υποστηρίζεται ότι τα οικονομικά δεν είναι επιστήμη. Συμφωνείτε με αυτήν την άποψη;

Όπως υποστήριζαν οι φοιτητές, με ποσοστό 89%, τα οικονομικά είναι επιστήμη! Ειδικότερα, θεωρούν ότι τα οικονομικά επηρεάζουν πολλές εκφάνσεις της ζωής μας, και δεδομένου ότι πλέον τα οικονομικά προβλήματα είναι σύνθετα, αναζητούν πιθανές λύσεις.

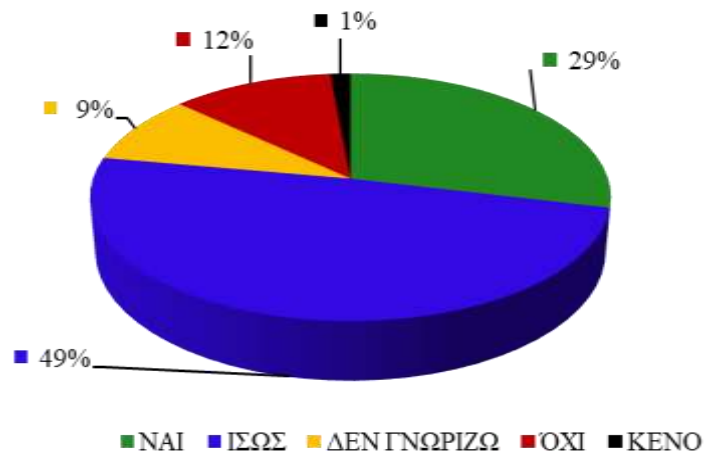

Διάγραμμα 9. Αποτελέσματα δείγματος 9^{ης} ερώτησης

Ερώτηση 10: Θεωρείτε ότι ένα οικονομικό μοντέλο, από τη στιγμή που βασίζεται σε κάποιες υποθέσεις-αφαιρέσεις, δύναται να παρουσιάσει ρεαλιστικά ένα μέρος της πραγματικότητας και να καταλήξει σε ορθά συμπεράσματα;

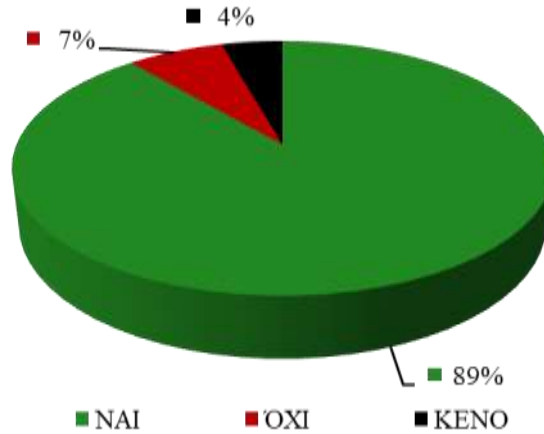
Το 29% των φοιτητών θεωρεί ότι ένα τέτοιο οικονομικό μοντέλο μπορεί να αναλύσει αποτελεσματικά μέρος της οικονομικής πραγματικότητας και να καταλήξει σε ορθά συμπεράσματα. Ωστόσο, η πλειοψηφία των φοιτητών (49%), δήλωσαν την αβεβαιότητά τους, γεγονός που πιθανώς εκφράζει την ανάγκη τους να διδαχθούν ρεαλιστικότερα μοντέλα. Μόλις το 9% των φοιτητών δήλωσε άγνοια, ενώ το 12% των ερωτηθέντων απάντησε πως δεν θεωρεί τέτοια οικονομικά μοντέλα ορθά.

Διάγραμμα 10. Αποτελέσματα δείγματος 10^{ης} ερώτησης.

Ερώτηση 11: Κατά την γνώμη σας, η μαθηματική ανάλυση συμβάλλει στην ερμηνεία και εκβάθυνση των οικονομικών υποδειγμάτων;

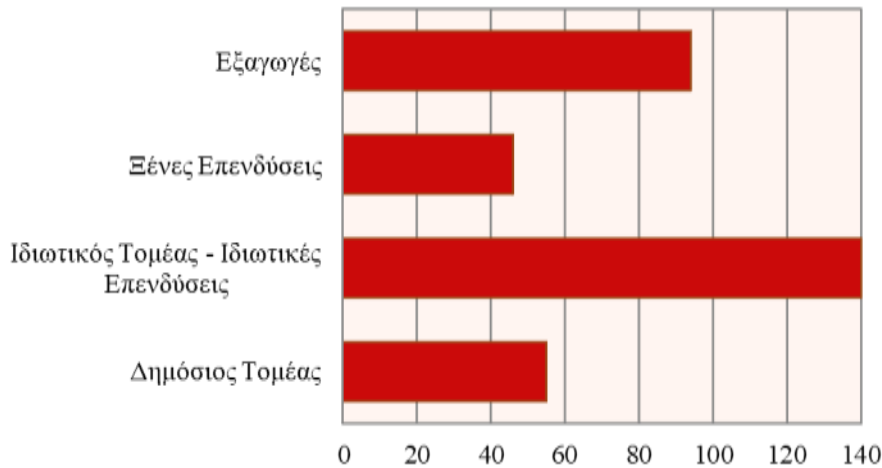
Η πλειοψηφία των φοιτητών με ποσοστό 89% θεωρεί ότι η μαθηματική ανάλυση συμβάλλει θετικά και βοηθά σημαντικά στην καλύτερη κατανόηση της Οικονομικής Επιστήμης. Ειδικότερα, θεωρούν ότι τα μαθηματικά αποτελούν βασικό εργαλείο των οικονομικών, αφού μας οδηγούν σε πιο ακριβή συμπεράσματα.

Διάγραμμα 11. Αποτελέσματα δείγματος 11^{ης} ερώτησης.

Ερώτηση 12: Κατά την άποψή σας, ποιος τομέας της οικονομίας μπορεί να αποτελέσει μοχλό ανάπτυξης για την Ελλάδα;

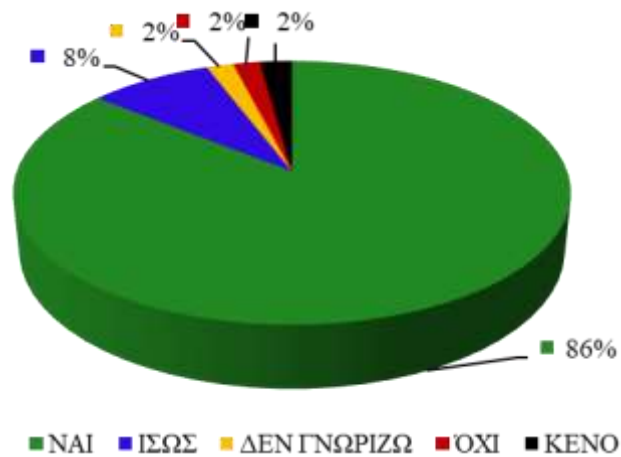
Το 41% των φοιτητών κρίνουν ότι η ανάκαμψη της ελληνικής οικονομίας θα επέλθει κυρίως από τον Ιδιωτικό Τομέα. Το 28% από τις Εξαγωγές, μόλις το 16% από το Δημόσιο Τομέα, ενώ το 13% από τις Ξένες Επενδύσεις. Τα αποτελέσματα αυτά συνάδουν, βεβαίως, και με αυτό που πιστεύει κατά μέσο όρο το κοινωνικό σύνολο.

Διάγραμμα 12. Αποτελέσματα δείγματος 12^{ης} ερώτησης.

Ερώτηση13: *Κρίνετε ότι απαιτείται ο εκσυγχρονισμός της βιομηχανικής δομής της Ελλάδας για την οικονομική της ανάπτυξη;*

Με το 86% των φοιτητών να απαντάει ΝΑΙ στην ερώτηση αυτή, συμπεραίνουμε ότι κρίνουν αναγκαία την αλλαγή του τρόπου παραγωγής της Ελλάδας και τη στροφή από τον τριτογενή στο δευτερογενή τομέα παραγωγής.

Διάγραμμα 13. Αποτελέσματα δείγματος 13^{ης} ερώτησης.

5. Οι Προβληματισμοί των Φοιτητριών/Φοιτητών

Στο τέλος του ερωτηματολογίου μας, ζητήσαμε από τους φοιτητές να εκφράσουν τους δικούς τους προβληματισμούς σχετικά με την οικονομική επιστήμη και την οικονομική πραγματικότητα. Αυτοί αποδείχθηκαν πολύ πρωτότυποι, και μας εξέπληξε ευχάριστα το εύρος των θεμάτων που μας έθεσαν. Ειδικότερα, τους κατηγοριοποιήσαμε στις εξής τρεις ομάδες: (i) την ελληνική οικονομία, (ii) τη διεθνή οικονομία, και (iii) τους προβληματισμούς γενικού περιεχομένου.

5.1. Ελληνική Οικονομία

Στην πρώτη ομάδα, εντάξαμε τους προβληματισμούς που αφορούν στην Ελληνική Οικονομία. Ειδικότερα, χωρίσαμε την ομάδα αυτή σε τρεις (3) υποκατηγορίες.

Στην πρώτη εντάξαμε τους προβληματισμούς που αφορούν στα προβλήματα της ελληνικής οικονομίας. Οι φοιτητές έδειξαν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την καταπολέμηση της ανεργίας, την αποπληρωμή και τη βιωσιμότητα του δημοσίου χρέους. Επίσης, αντιληφθήκαμε πως κρίνουν απαραίτητο τον εκσυγχρονισμό της δομής της ελληνικής οικονομίας.

Η δεύτερη υποκατηγορία περιλαμβάνει τους προβληματισμούς που αφορούν στις επιπτώσεις από μία ενδεχόμενη έξοδο της Ελλάδας από την Ευρωζώνη και ειδικότερα, ποια θα είναι τα οφέλη της από την παραμονή σε αυτή ή από την επιστροφή της σε ένα εγχώριο νόμισμα.

Η τρίτη υποκατηγορία, αφορά στις επενδύσεις και την οικονομική ανάπτυξη. Πιο συγκεκριμένα, οι φοιτητές αναρωτούνται πώς μπορεί να αναπτυχθεί ο βιομηχανικός τομέας, πόσο χρόνο θα απαιτούσε κάτι τέτοιο, καθώς και πώς η Ελλάδα θα αξιοποιούσε το συγκριτικό της πλεονέκτημα στον τουρισμό, τη ναυτιλία και τη γεωργία. Τέλος, αρκετοί ήταν οι φοιτητές που προβληματίστηκαν σχετικά με το πώς μπορούν να συνδυαστούν οι διάφοροι τομείς της οικονομίας για την αποτελεσματικότερη και ταχύτερη ανάπτυξη της χώρας.

5.2. Διεθνής Οικονομία

Στην δεύτερη ομάδα εντάξαμε τους προβληματισμούς που σχετίζονται με τη διεθνή οικονομία.

Πρώτο θέμα που έθιξαν οι φοιτητές ήταν το *Brexit*. Συγκεκριμένα, τους απασχόλησε ο τρόπος κατά τον οποίο θα διενεργηθεί, καθώς και οι συνέπειές του τόσο για τη Μεγάλη Βρετανία, όσο και για τις υπόλοιπες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Δεύτερο θέμα, που απασχόλησε έντονα τους φοιτητές, ήταν η οικονομική πολιτική των ΗΠΑ και της Κίνας. Όσον αφορά στην πρώτη, ενδιαφέρθηκαν να μάθουν, πώς ξεπέρασαν την κρίση του 2008 και ποια είναι η δασμολογική πολιτική που ακολουθούν, ενώ για τη δεύτερη τους απασχόλησε ιδιαίτερα το οικονομικό μοντέλο που ακολουθεί, και κυρίως πώς αναπτύχθηκε και χρησιμοποιήσε τη παγκοσμιοποίηση προς όφελός της.

Τέλος, ως τρίτο θέμα προέκυψαν τα παραδείγματα οικονομικής πολιτικής της Κύπρου και της Πορτογαλίας, και συγκεκριμένα πώς κατάφεραν να αντιμετωπίσουν την οικονομική κρίση που επήλθε στη χώρα τους.

5.3. Προβληματισμοί Γενικού Περιεχομένου

Στην τρίτη κατηγορία λοιπόν, εντάξαμε αρχικά, τους προβληματισμούς που αφορούν στις οικονομικές θεωρίες και την πτώχευση. Πιο συγκεκριμένα, με ποιον τρόπο η οικονομική επιστήμη συμβάλλει στην αποφυγή μιας πτώχευσης, και για ποιον λόγο οι οικονομίες οδηγούνται σε υφέσεις.

Επιπλέον, οι φοιτητές αναρωτήθηκαν για τη σύνδεση της Οικονομικής Επιστήμης με την Ηθική, και, κυρίως, για την ανάδειξη της πρώτης ως κοινωνικής επιστήμης για τη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου του κοινωνικού συνόλου, και τη δικαιότερη διανομή του εισοδήματος και του πλούτου.

Κλείνοντας, στους προβληματισμούς γενικού περιεχομένου εντάξαμε όσους αφορούν στην αιεφόρο ανάπτυξη, όπως, για παράδειγμα, πώς η οικονομική ανάπτυξη μπορεί να γίνει με το λιγότερο περιβαλλοντικό κόστος, και με

ποιο τρόπο μπορούν να αξιοποιηθούν αποτελεσματικότερα οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.

6. Σύνδεση με το Πρόγραμμα Σπουδών του Τμήματος Δημόσιας Διοίκησης

Από τους παραπάνω προβληματισμούς, συμπεραίνουμε, ότι οι συμφοιτητές μας αναζητούν απαντήσεις για ζητήματα που αφορούν στην ελληνική οικονομία, τη διεθνή πραγματικότητα και τη σχέση οικονομίας με την κοινωνία και το περιβάλλον. Πιστεύουμε πως η ευκαιρία που δόθηκε στους συμφοιτητές μας να εκφράσουν τους προβληματισμούς τους, είναι μια θετική εξέλιξη. Παράλληλα, αντιλαμβανόμαστε τις δυσκολίες τους, καθώς η σύλληψη της οικονομικής πραγματικότητας είναι απαιτητική, τουλάχιστον σε προπτυχιακό επίπεδο.

Επιπλέον, θεωρούμε πως το γεγονός αυτό ενδεχομένως εντείνεται και από το κενό που υπάρχει μεταξύ διδασκόμενων οικονομικών θεωριών και οικονομικής πραγματικότητας. Η αλήθεια είναι πως το πρόβλημα αυτό έχει βαθύτερες ρίζες, οι οποίες δημιουργούνται εξαιτίας της μη ομαλής μετάβασης από την Δευτεροβάθμια στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση. Πράγματι κατά την είσοδό τους στο Πανεπιστήμιο, οι φοιτητές δεν έχουν ακόμα, αποκτήσει τα κατάλληλα εργαλεία και ερεθίσματα προκειμένου να κατανοήσουν σε βάθος το γνωστικό αντικείμενο, που αυτό τους προσφέρει.

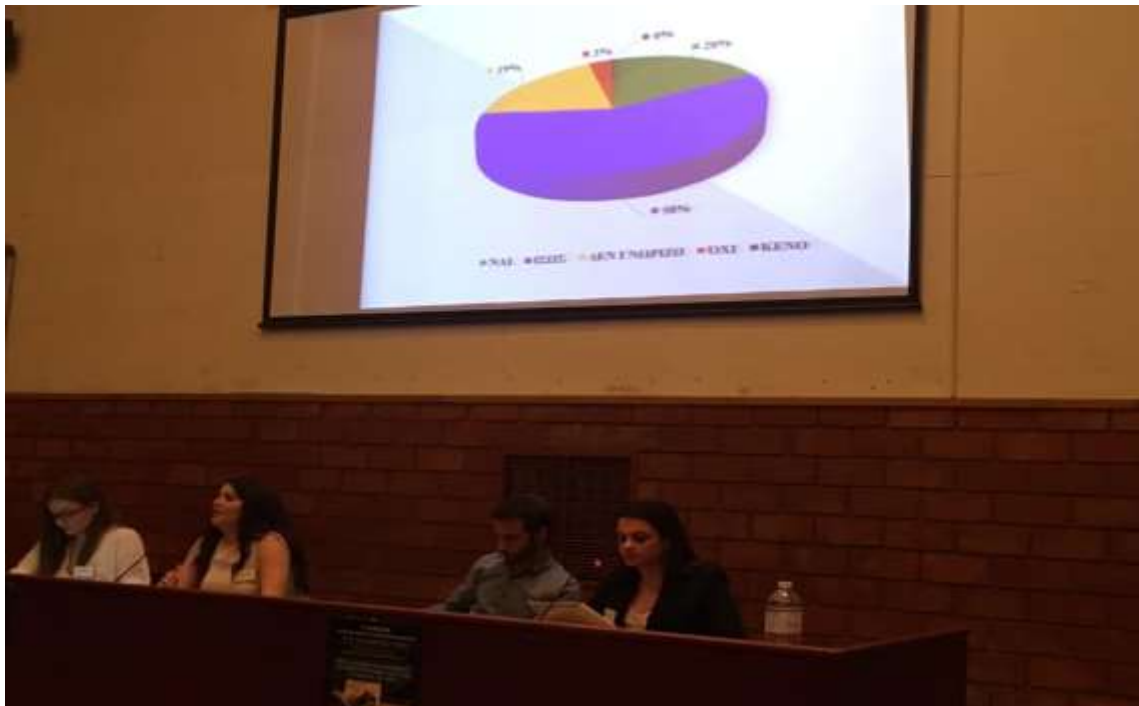
Το Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης προσπαθεί να καλύψει σε μεγάλο βαθμό το κενό αυτό, μέσω του προγράμματος σπουδών του, ενώ παράλληλα εισάγει σταδιακά τους φοιτητές στα επιστημονικά πεδία και προσφέρει μία εμπειριστωμένη μελέτη αυτών. Κατά την διάρκεια των σπουδών τους, οι φοιτητές έρχονται σε επαφή με μία πληθώρα μαθημάτων και γνωστικών αντικειμένων, όπου τα κυριότερα από αυτά είναι μαθήματα: (i) οικονομικών και τις ποσοτικών μεθόδων, (ii) δικαίου, (iii) λογιστικής και χρηματοοικονομικής, και (iv) *management*. Πολλοί θεωρούν πως αυτή η «ποικιλία» γνώσεων που μας παρέχεται είναι το αρνητικό στοιχείο του Τμήματός μας, ακριβώς επειδή συγχέει πολλά διαφορετικά γνωστικά αντικείμενα. Αντιθέτως, αυτή είναι η δυναμική του Τμήματος Δημόσιας Διοίκησης. Μέσα σε αυτά τα τέσσερα χρόνια, αποκτάμε σφαιρικές γνώσεις ενώ, παράλληλα, εξειδικευόμαστε σε αυτές μέσω της επιλογής των κατευθύνσεων. Ειδικότερα, στην κατεύθυνση των οικονομικών, χάριν του εμπλουτισμένου προγράμματος σπουδών μας, εμβαθύνουμε στην οικονομική επιστήμη και τις ποσοτικές μεθόδους, πολύ περισσότερο από όσο σε εξειδικευμένα στα οικονομικά πανεπιστημιακά ιδρύματα, κι έτσι μπορούμε να κατανοήσουμε καλύτερα τον τρόπο λειτουργίας της κοινωνίας και της αγοράς. Επιπλέον, το Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης είναι από τα λίγα εκπαιδευτικά ιδρύματα που μπορεί να προσφέρει μία ανάλυση της ελληνικής οικονομίας από νομική, θεσμική και οικονομική σκοπιά, διότι συνδυάζει όλα αυτά τα επιστημονι-

κά αντικείμενα και θα ήταν πολύ ενδιαφέρουσα μία τέτοια ερευνητική συνεργασία.

Παρόλο που το έργο του Τμήματός μας είναι ικανοποιητικό και αξιόλογο, ως φοιτητές θα θέλαμε να προτείνουμε μερικούς τρόπους περαιτέρω βελτίωσής του, έχοντας ως βάση και όσα μας εκφράστηκαν μέσω των ερωτηματολογίων. Ένα από τα θέματα που έκριναν απαραίτητο οι φοιτητές, ήταν η χρήση περισσότερων εμπειρικών δεδομένων κατά την διάρκεια των μαθημάτων, καθώς και απλών παραδειγμάτων από την καθημερινή ζωή και πρακτική που να αντικατοπτρίζουν την σύγχρονη οικονομική πραγματικότητα. Επίσης, θεωρούμε απαραίτητο τον εκσυγχρονισμό των οικονομικών υποδειγμάτων και θεωριών που διδασκόμαστε. Παρόλο που τα παραδοσιακά οικονομικά μοντέλα είναι πολύ σημαντικά, αυτά θα έπρεπε καθώς «προχωρούν» τα εξάμηνα φοίτησης να εμπλουτίζονται παραπάνω, διότι με το πέρασμα των χρόνων οι οικονομίες γίνονται ακόμα πιο περίπλοκες και σύνθετες και αυτά, δεν επαρκούν πάντα για την πλήρη ανάλυση και εξήγηση τους. Κρίνεται, δηλαδή, απαραίτητη και η διδασκαλία πιο σύγχρονων και ρεαλιστικών οικονομικών υποδειγμάτων, τα οποία θα βοηθήσουν τους φοιτητές να διαμορφώσουν μία πολύπλευρη άποψη για το οικονομικό γίγνεσθαι.

Θα θέλαμε, ωστόσο, να παροτρύνουμε και τους φοιτητές να συμμετέχουν περισσότερο κατά την διάρκεια των διαλέξεων και να εκφράζουν τις απορίες τους σχετικά με αυτές. Έτσι, και οι διδάσκοντες θα μπορούν να μάθουν τι τους απασχολεί πραγματικά και να επιλύσουν τα προβλήματά τους. Με αυτό τον τρόπο, θα διαμορφωθεί ένα θετικό κλίμα και η μαθησιακή διδασκαλία θα ξεπεράσει τα όρια της απλής παράδοσης και θα πυροδοτήσει νέους προβληματισμούς.

Κλείνοντας, θεωρούμε ότι αυτό το Συνέδριο και η ΟΜΣΟ επιχειρούν να ενημερώσουν τους φοιτητές για σύγχρονες και πιο ρεαλιστικές οικονομικές θεωρίες, προσφέρουν μια εμπειριστατωμένη μελέτη για την ελληνική οικονομία, ενώ παράλληλα προσπαθούν να επιλύσουν τις απορίες των φοιτητών. Εμείς από την πλευρά μας θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε την ΟΜΣΟ για την εμπιστοσύνη που μας έδειξε και την ευκαιρία να εκφράσουμε τις ιδέες μας. Ελπίζουμε όλη αυτή η προσπάθεια να έχει τα αναμενόμενα θετικά αποτελέσματα.

Στιγμιότυπο από την παρουσίαση του παρόντος κειμένου

Η Οργανωτική Επιτροπή του Συνεδρίου